

Jacob Holms prædiken i anledning af 80-året for afslutningen på besættelsen af Bornholm

Taler

Jacob Holm
Provst

Dato

5. april 2026

Sted

Sct. Nicolai Kirke, Rønne,
Bornholm

Omstændigheder

Jacob Holm holdt både en kort tale i begyndelsen af gudstjenesten og en prædiken. Begge er gengivet i det nedenstående.

Hele gudstjenesten kan se på TV2 Bornholm:
> 80 år efter russerne - Mindegudstjeneste i Sct. Nicolai Kirke

Prædikentekster

Apostlenes Gerninger kap. 2, vers 22-28
Salmernes Bog 88, vers 4-7

- 1 Indledning Kl. 12 den 5. april 1946 forlod den sovjetiske general Jakuschoff sammen med de sidste tropper Bornholm. "Kong Kristian" blev spillet af et russisk orkester på Rønne kaj, og kanoner blev affyret fra generalens skib.
- 5 Tusinder af bornholmere stod berørte på kajen. Tysk besættelse og russisk tilstedeværelse fandt sin afslutning.

Efter 6 år med både ængstelse, forvirring og forbitrelse var Bornholm i færd med at blive sig selv igen. Og er det stadig. Som en del af et frit Danmark, den frie verden.

Som præst og provst Levy Blang skrev i sin dagbog for 5. april: Gud tugtede os vel, men han gav os ikke hen i døden.

- 15 Vi samles i dag for at markere 5. april ved en gudstjeneste. Vi mindes, at nok var 1945-46 en svær tid, man oplevede sig til tider helt glemte.

Men man oplevede sig også husket på et utal af måder - gennem besøg fra det officielle Danmark, Hjelpeaktionen, landsindsamling, træhuse sent fra Sverige, genopbygningen af Rønne og Nexø og Bornholmernes ihærdighed og husken på hinanden i en svær tid.

30 Så må I gerne rejse jer: På denne dag, påskedag – 5 april, vil jeg læse fra
Apostlenes Gerninger kap. 2 – vers 22-28.

35 PrædikenRussertiden rummer mange stemmer. Også den forpinte stemme,
stemmer fra en glemt ø. Chokket over bomberne over Rønne og Nexø stikker
dybt i den bornholmske folkesjæl; en forbitrelse blusser let op, hvis historien
dengang glemmes. Hvis Bornholm glemmes i dag.

40 Bomberne regnede ned over Rønne og Nexø den 7. og 8. maj 1945, mens de
festede i København og ikke var til at komme i kontakt med. Sådan blev det
oplevet selvom historisk forskning siden hen nuancerer billedet.

45 Selv for os der ikke har oplevet det, er den grumme kontrast mellem at tænde for
radioen og høre jubel og HURRA HURRA – samtidig med voldsomme
bombebrag lyder i baggrunden- til at mærke.

45 Hvorfor hører vi ikke noget i Radioavisen? Vil udenrigsministeren ikke
forstyrres? Er vi glemt?

50 At udenrigsministeren var undskyldt, og der i det fjerne København blev
arbejdet på højtryk er en senere tids viden.

50 Rønne og Nexø lå i ruiner. Var Bornholm glemt?

55 Her tror jeg, at vi skal tage luft ind. Vi skal også huske det faktum. Hvad enten
det lyder fra ruiner i Rønne og Nexø dengang eller fra kriges ødelæggelser i dag
rundt om i verden. Det at være glemt, at opleve sig glemt; disse pinefulde
nedslag i historien har bornholmerne ikke for sig selv. De genkendes i enhver
historisk epoke. Mange steder i verden.

60 Og de fleste af os kender til, at vi som mennesker kan komme til at udvise
mangel på de rette ord, mangel på forståelse og den rette omsorg, når vi møder
et medmenneske i krise. Og det er ikke let at være omkring et menneske, der er i

chok og forstenet.

65 Og samtidig: Hvem af os vil ikke gyse ved tanken om i en chokkeret sindstilstand at være isoleret. Hvem af os bliver ikke let bitter, hvis vi i en voldsom krise situation oplever os overset.

70 Opleves alle mulige forklaringer siden hen ikke let som ligegyldige bortforklaringer?

Vi kan låne ikoniske ord fra Det Gamle Testamente. Ord for nødens dybde. Salmisten klager sin nød. Skriver:

75
*Min sjæl er mæt af ulykker
mit liv er nået til dødsriget,
jeg regnes blandt dem, der er gået i graven,
jeg er blevet som en mand uden kraft.
80 Blandt de døde er jeg spærret inde,
som de dræbte, der ligger i graven,
dem, du ikke længere husker*

(Salmernes Bog 88, vers 4-7)

85 Så vidt salmistens ord for chok, forbitrelse og at opleve sig glemt.

90 Vi markerer i dag 5. april, vi samles til en gudstjeneste påskedag. Vi søger at samle os om, at det forstenede og frosne skal blødes op og tø i os. At dødsrigets bombechok kun har sin tid.

95 ”For du vil ikke lade mig blive i dødsriget” – for at bruge de stærkt forkyndende ord fra Apostlenes Gerninger, der citerer Salmernes Bog.

Isolation, glemsel og død har ikke det sidste ord.

100 ”Gud gjorde en ende på dødens veer og lod ham opstå, for han kunne umuligt holdes fast af døden”. En ikonisk overskrift for hvad påske betyder.

Krig, isolation og langfredssmerte har kun sin tid.

- 105 Påskens budskab minder os om, at efter langfredagserfaringen af at være glemmt, følger påskedags glæde over at være husket.

Hvordan skulle Gud kunne lade nogen tilbage i evig glemsel eller død? Står vi ikke oven på dette budskab, som i århundreder har lydt i dette rum? Den kristne
110 kirke?

Er det ikke også altid en grund menneskelig erfaring, at vi huskes? At isolation brydes. Fravær brydes af nærvær? Ødelæggelser afløses af genopbygning?

- 115 Der er mange øjeblikke, hvor vi huskes. At vi evigt er husket af Gud slår ind i tiden i øjeblikkes glimt.

Der er masser af små tegn på, at vi blev husket dengang, ligesom vi huskes i dag.

- 120 Tænk på modige frihedskæmpere, der ville vores frihed om det så skulle koste.

Initiativ og handlekraft savnede man ikke lokalt dengang. Der er den sjove historie, at bag alteret i Vestermarie kirke var der et hemmeligt hulrum, hvor våben for modstandsbevægelsen blev skjult. Det forlyder at præsten ikke var
125 blevet spurgt om lov.

Tænk på patienter dengang, der blev båret ud af vinduerne på amtssygehuset af modige sygeplejersker mens bomber slog ned.

- 130 Eller: Varme og blødt hø i flere af øens kirker, som evakuerede fra Rønne kunne sove i. Tænk på regeringens Hjælpeaktion med bornholmeren, departementschef K H Kofoed i spidsen. Tænk på sammenholdet lokalt, engagementet.

- 135 Glemthed og tristhed kan brydes af godmodighed - også fra uventet kant, på Bornholm huskes forsonede øjeblikke med russiske soldaters dans og musik lokalt.

Når mennesker mødes, husker vi hinanden. Parader kan falde. Og vi mærker os

som en del af den ene og samme menneskehed, vi lader ikke hinanden tilbage, men husker på hinanden med omsorg også for den fremmede lige foran os.

145 Som barn besøgte jeg ofte min moster og onkel i deres træhus på Hallandsvej i Rønne. Et af de svenske træhuse i en hel bydel af farverige huse, der findes i Rønne og Nexø.

De mange farverige huse kan påskedag minde os om, at dét der står tilbage er, at vi som mennesker bliver husket. Om vi véd det eller ej. Om vi tror det eller ej.

150

I kirken mindes vi om, at uanset hvor prisgivet vi kan opleve os, uanset hvor isolerede eller glemte vi måtte være. Så er der én der husker på os og vil passe på sin skabning til evig tid. Uanset hvilken politisk eller sikkerhedsmæssig krise en tid måtte befinde sig i, så fejres påske. Vi fejrede påske i 1939 og 1945 og 1946 og 1947. Vi fejrer påske i dag.

155

Vi må tage budskabet ind, helt ind, budskabet om at krige – store og små - kun har deres korte tid i lyset af den evige og altbærende fred kristendommen med Jesus bringer. En fred der sprænger glemslens og dødens lænker.

160

I den kristne forkyndelse mindes vi om den Gud, der ikke lader nogen tilbage i evig glemsel eller evig død.

Vi markerer 5. april og mindes dagen, hvor den sidste sovjetiske soldat forlod Bornholm. Vi samles for at fejre påske. Vi samles i en usikker tid for at synge for egne og alverdens urolige hjerter – jeg vil slutte med at citere den nyere salme, som vi kaster os ud lidt senere idag, hvor I bare skal hænge i:

165

170 *Syng for alverdens urolige hjerter,
syng så de falder til ro
syng kærligt om at forsoning er heling,
syng om at miste og få.
Lad et mærke stå, læg et spor ud at gå
175 skaber, syng Jorden til ro.
Din sang for alverdens urolige hjerter
lyder i alt lige nu.*

180 Lov og tak og evig ære være dig vor Gud
Fader, Søn og Helligånd,
du som var, er og bliver én sand treenig Gud,
højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed,

185 Amen

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

190 **Kildetype**

Digitalt manuskript

Tags

Anden Verdenskrig, Anden tekstrække, Mindetale, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Påskedag

URI

195 <https://www.dansketaler.dk/tale/jacob-holms-praediken-i-anledning-af-80-aret-for-afslutningen-paa-besaettelsens-af-bornholm>

200

205

210

215